

A MÚBARÁTOK KIÁLLÍTÁSA.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET-NEK szaporodnak a feljegyzésre méltó eseményei. A mai izlés kimélyítését célzó propagandánál a rendes karácsonyi kiállítások már kevésnek bizonyulnak, új tér és új eszme felkarolásával egy-egy tavaszi kiállítás s a vidéki bemutatkozások egész sora egészíti ki a hivatalos társulat közönségszerző akcióját. Emellett — s ez a legörvendetesebb — magános alakulatok is segítségére sietnek a modern iparművészetnek. A Múbarátok Köre pl. saját erejéből szervezte interieur kiállítását, amelyen egy műbarát lakása volt látható. Kimondottan, a magyar faj művészi formáinak megszólaltatásával, a művészi otthon érzését akarta általa a mágnás-egyesület a szemléelőben kelteni. Dicséretes ötlet.

A Múbarátok kiállítása nem nagy, de legalább eredeti volt. A kör rátartó jellege folytán kevesen is látogatták ugyan, akik azonban megnézték, bizonyos nyugtalan izgalommal hagyták el a teljesen felszerelt négy szobát. Érezték, hogy itt valami új, valami különös dolog történt. Művész, asztalos, építész és szobafestő teljes lélekkel egymás kezére jártak, közös lelkesedéssel interieuröket állítottak elő, aminők eddig sem kiállításokon, sem pedig a külföldi iparművészeti folyóiratokban nem igen voltak láthatók. Általán kétféle törekvés nyilvánult meg; az egyik biztos nyomon, a másik meg eredetin indult.

Vigandot, a két első szoba tervezőjét, tagadhatatlanul már rég megszületett gondolatok és képek inspirálták. — Belépőszobájával és ebédlőjével visszanyúlt a kipróbált Biedermayerhez. Kriesch Aladár ellenben férfi-dolgozójánál az életből merített, még pedig nemzeti érzéséből vezetve a népművészeti élő kincsestárból. Ugyancsak a falusi levegőn érlelte ideáját

Undi S. Mariska a kiállított női dolgozó-jához. Különféleségek ellenére azonban mégis mindannyian egyet akartak, t. i. meglévő erős talajból növeszteni a modern iparművészet plántáját.

A Biedermayer volt az a legutolsó (először csak gúnyból, majd komolyan értett elnevezésű) izlésváltozat, mely önálló fejezetként illeszkedett az iparművészet evolúciójának történetébe a XIX. századközép arheológiai epizódja előtt. Pesten, Steindl királyutcai műhelyében, a harmincas években épp úgy a polgári izléshez igazították a katonás merevségű empíre-t, mint akár Bécsben vagy Münchenben. — Vigand ezt fejlesztette tovább a mai igényeknek megfelelő módon s ezzel a modernségtől idegenkedőknek akart olyan újat adni, aminek mégis történeti íze van.

„Belépője“ az előszoba s a lakószoba közé iktatott helyiség. Jellege átmeneti s téralkata úgy van kigondolva, hogy a lakásban alaprajzilag is tájékozást nyújtson; tölcse-szerűleg szélesedő falainál fogva az ember önkéntelenül is befordul balra az ebédlőbe, jobbra a dolgozóba. A „belépő“ bútorai körtefából készültek, hidegen ható elefántcsont-, jávor- és padukfa-berakással. — A mellette lévő ebédlő-szobában formai tekintetben az ovális idomzat vezet, a szoba alaprajzától a székek támlájáig minden e motívummal kacéerkodik. A bútorok anyaga paliszander- és cimtromfa, az asztal-lábakba és a pohárszék oldalába gyöngyház-tojások vannak beágyazva.

E szobák stílusánál természetesen előtérbe lép a mesterség. Akik csinálták (Fodor Mihály utódai), majdnem nagyobb rangú munkát végeztek, mint aki tervezte. Azokat az érzékeny hajlásokat fából kialakítani, amit a rajzón oly egyszerűen kanyarint a papirosra, nem kis dolog, különösen mikor a testiség mindig veszekszik a vonallal a vezető szerepért. Elvégre Biedermayer-formák már úgyszólván közkezen forognak, a tervező csakis az összhatásért felelős, a technikai kivitel szoliditágáért

pedig a dicsőség egyedül a mesterembert illeti. És ez helyes is így. A régi korban a meglévő elemek ügyes kombinációja szilárdította meg és tette általánossá a stílusokat. Így terjedtek el olyan formák és fogások ezrei, melyekről nem tudjuk meg soha, hogy kik találták ki s közkincsnek véve, legfeljebb csak arra emlékszünk, hogy adott esetben ki alkalmazta őket.

A Vigand-féle polgári luxussal berendezett belépő és ebédlő hatásának fokozásához hozzájárultak még Mayböhm Károly bájos üvegfestményekkel, Beck Ö. Fülöp finom plakettakkal és egy pompás ónvázával, Vaszary János szindús panneaukkal és Nagy Sándor az ő eredeti egyéniségének bélyegét viselő részecskékkel.

Másik része a kiállításnak a Kriesch-Undi szobák.

Kriesch Aladár talaja is régi. Kalotaszeg művészete lerakódása egy több évszázás gyakorlatnak, amely gyakorlat a nép körében még ma is él. — Ennek emlékei rajzolták körül a művészt a tervezésnél, még pedig semmiből csinált itt valamit, mert nemcsak a faragott gerendák és kopjafák motivumainak ornamentális részleteit használta fel, hanem a magyaros érzést új bútortípus megalkotásával, szerkezeti elemekben és festői térhatásokkal is törekedett kifejezni.

Kriesch Aladár, Mocsay József asztalossal szövetkezve, készítette férfi-dolgozóját. Mocsay dicséretére legyen mondva, ő teljes mértékben a festőhöz tudott emelkedni, mesterségbeli tökéletessége nem hágy kivánni valót hátra. A festő azonban festő maradt. A sok érzés mellett, amit bele rejtett alkotásaiba, kevés ügyet vetett a kényelemre. A karos széke (bőrmunkája Fischhof Jenőtől) olyan szép, mint egy kép, statikája azonban a szó szoros értelmében gyöngye lábbon áll. A maga nemében páratlan jelenség a nagy szekrény. Erős és komoly. Olyan imponáló, mint egy határozott egyéniség. Ez az egységes darab fényezett amerikai

diófából készült, vasalását Imregh Pál csinálta. Az íróasztal is ebből a fajból való, a bördíszű (Nagy Sándor-Belmonte munkája) székkal együtt.

Kriesch Aladár annyi szeretetet rakott szobájába, amennyi csak belefért. A barátságos gerendázat alatt magyaros fríz övezi a falat. Az ablaknál két cserépvályú Szimácsek gödöllői fazekastól, benne muskátli. Az ablakterítőt Nagy Sándorné hímezte kiérezhető szeretettel az ura terve nyomán. E házaspár még több helyen is elhintette művészetének üde virágait. A földön szőnyegek, a falon körös-körül képek Kriesch Aladártól. Az ablakmentén dobogóra — mint egy kis fészek — pihenő-sarok van rakva, rajta egy díván húzódik meg, fölötte menyezet kalotaszegi lakodalmas alakokkal. Az oszlopokat Schmidt Miklós faragta.

Bajos szótárba szedni ugyan a magyar iparművészetet elemei szerint, de Kriesch dolgozójában bizonyára mindenkit az az érzés fogott el, hogy ott minden magyarul van mondva.

Kevesebb a keresés a női dolgozóban, amelyet egy műkedvelő és művészkedő nő számára tervezett Undi Mariska. A katángos-rét és az érett gabona-föld színhatását törekedett a bútorok szatinfájával visszaadni. A betétek díszreit fényezett temperával készítette vadvirágok motívumaiból. A képek tárgyai is a falusi élet jeleneteiből vannak véve. Bőséges hímezett terítők és párnák teszik otthonossá e helyiséget, a kézi munkánál a művésznő húgai Karla és Jolán is segédkeztek. Innét van aztán az, hogy a női természet apró fífkáival a tárlat összes szobái között ezt tudták a leglakásosabbá várásolni. Otthonnak hatott és nem kiállításnak.

És most mi az egészről a tanulság?

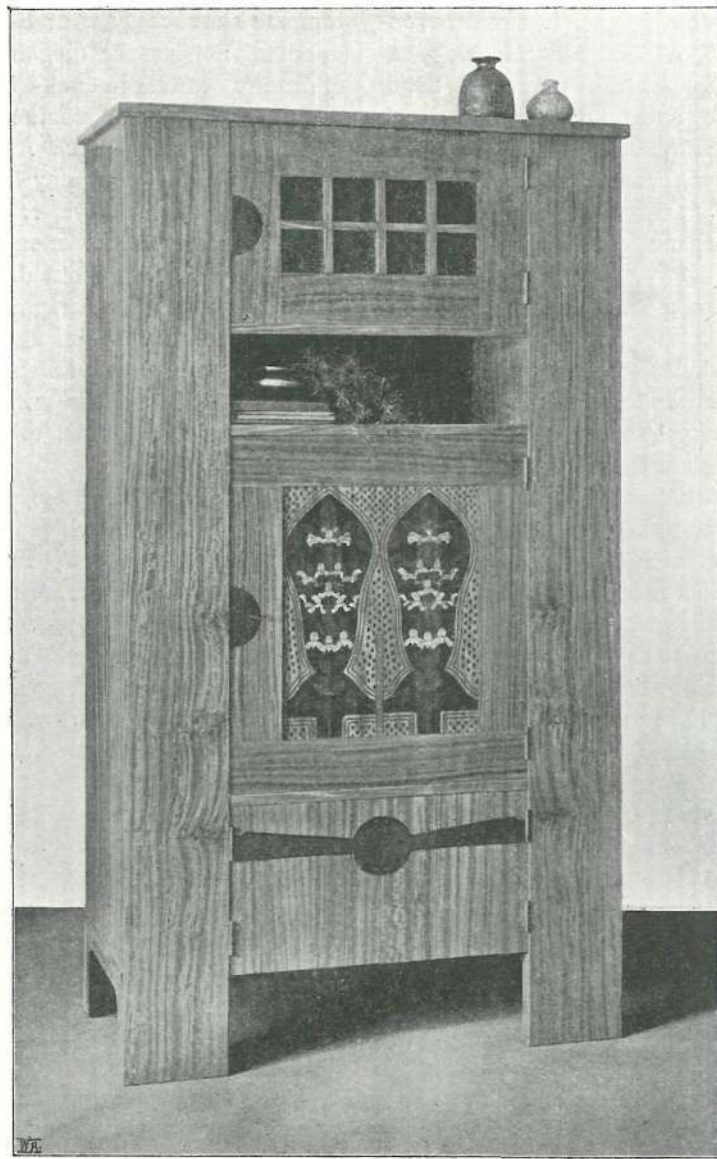
Eddig örültünk, ha a külföld kitalálásának variánsait meg tudták csinálni nálunk is panaszra okot nem adó tehnikával magyar iparművészet címe alatt. Most már azonban nem elégszünk meg olyan bútorokkal és egyebekkel, mint

A MŰBARÁTOK KIÁLLÍTÁSA

amilyent Bécsben vagy Londonban is ki tudnak gondolni. Kívánjuk, hogy tervezőink a magyar középosztály lelki életére is figyelemmel legyenek. S történelmi vagy etnográfiai avagy más meg nem nevezhető érzésbeli kapcsolatok felidézésével gondoskodjanak arról, hogy menél több vonatkozásba jöjjenek a bennün-

ket környező tárgyak a mi magyar lelki világunkkal. Ez irányban már megtette az első lépéseket a Magyar Iparművészeti Társulat és ebből a szempontból tekinthetjük a Múbarátok Körének intérieur kiállítását is a magyar iparművészet följegyzésre méltó eseményének.

Szentiványi Gábor.

SZEKRÉNY,
A LEÁNYSZOBÁBÓL

TERVEZTE UNDI MARISKA
KÉSZÍTETTE MÓCSAY JÓZSEF

A MŰBARÁTOK
INTÉRIUR KIÁLLÍTÁSA

LEÁNYSZOBA

TERVEZTE UNDI MARISKA
AZ ASZTALOSMUNKA MOCSAY JÓZSEFTŐL VALÓ

A MŰBARÁTOK
INTÉRIEUR KIÁLLITÁSA

KÖNYVSZEKRÉNY

TERVEZTE KRIESCH ALADÁR
KÉSZÍTETTE MÓCSAY JÓZSEF

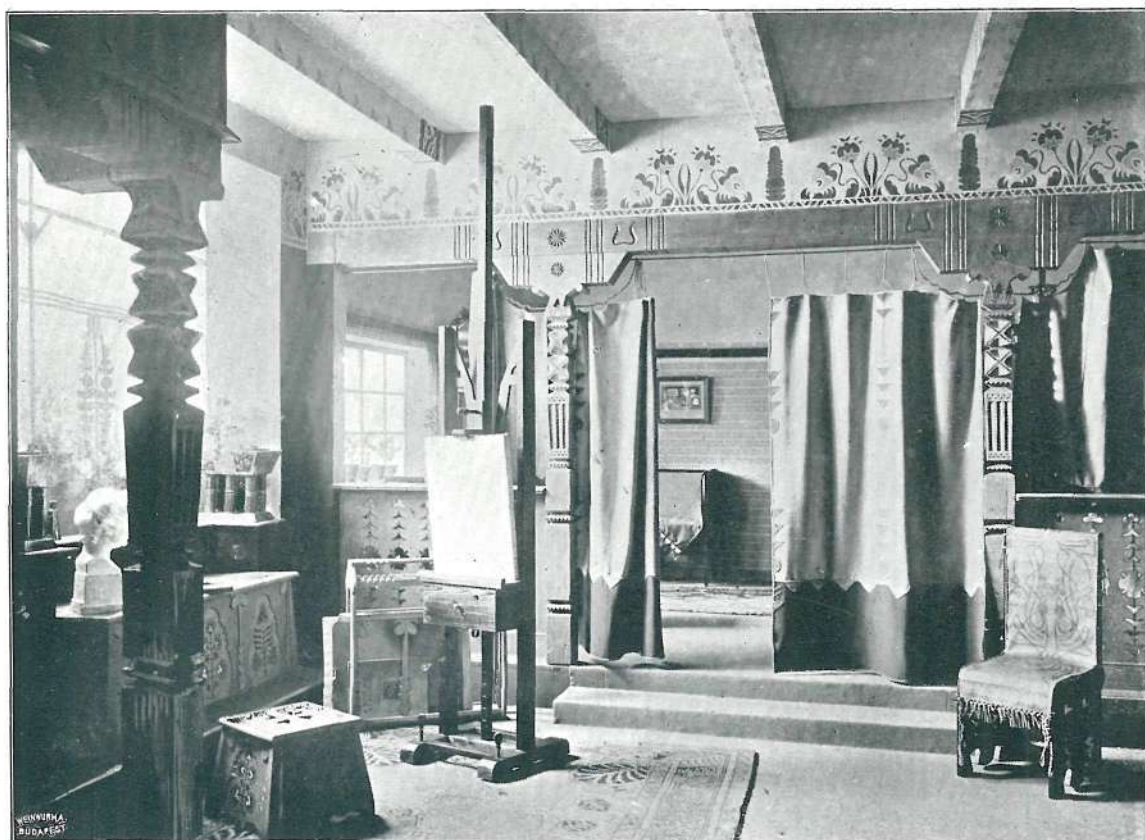

A MŰBARÁTOK
INTÉRIEUR KIÁLLÍTÁSA

EBÉDLŐ-SZEKRÉNY

TERVEZTE VIGAND EDE
KÉSZÍTETTEK FODOR MIHALY UTÓDAI

MŰTEREM
TERVEZTE KRIESCH ALADÁR

AZ ASZTALOSMUNKÁT KÉSZÍTETTE
MÓCSAY JÓZSEF

A MŰBARÁTOK
INTÉRIEUR KIÁLLÍTÁSA

EBÉDLŐ

TERVEZTE VIGAND EDE
KÉSZÍTETTÉK FODOR MIHÁLY UTÓDAI

GYERMEKSZOBA
TERVEZTE UNDI MARISKA

AZ ASZTALOSMUNKÁT KÉSZÍTETTE
MÓCSAY JÓZSEF

A MÚBARÁTKOK
INTÉRIEUR KIÁLLÍTÁSA

MAPPATARTÓ SZÉK ÉS ÜLŐKE
TERVEZTE KRIESCH ALADÁR

AZ ASZTALOSMUNKÁT
MÓCSAY JÓZSEF,
A BŐRMUNKÁT
BELMONTE LEÓ KÉSZÍTETTE

IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS ARADON

CUKORKATARTÓK
TERVEZTE
WESSELY VILMOS

KÉSZÍTETTE A BÉKÉSI
ÁLL. KOSÁRFONÓ-
ISKOLA

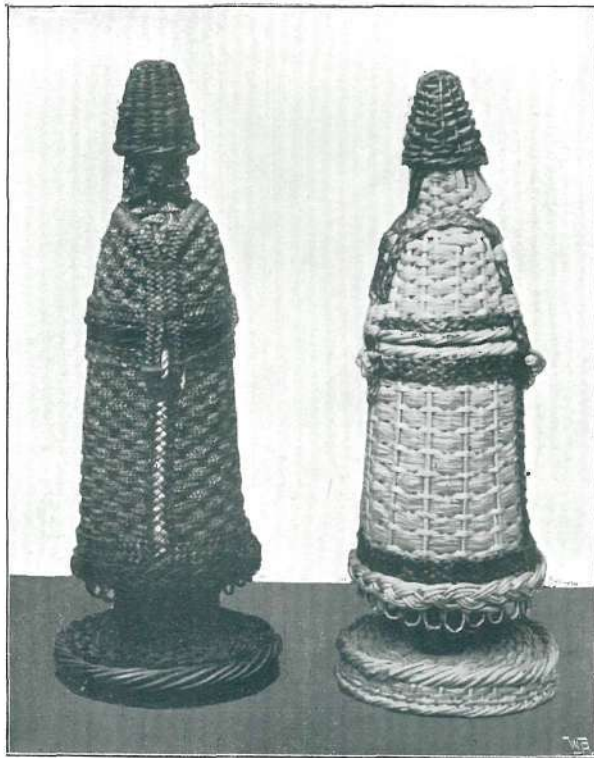

URI DOLGOZÓ

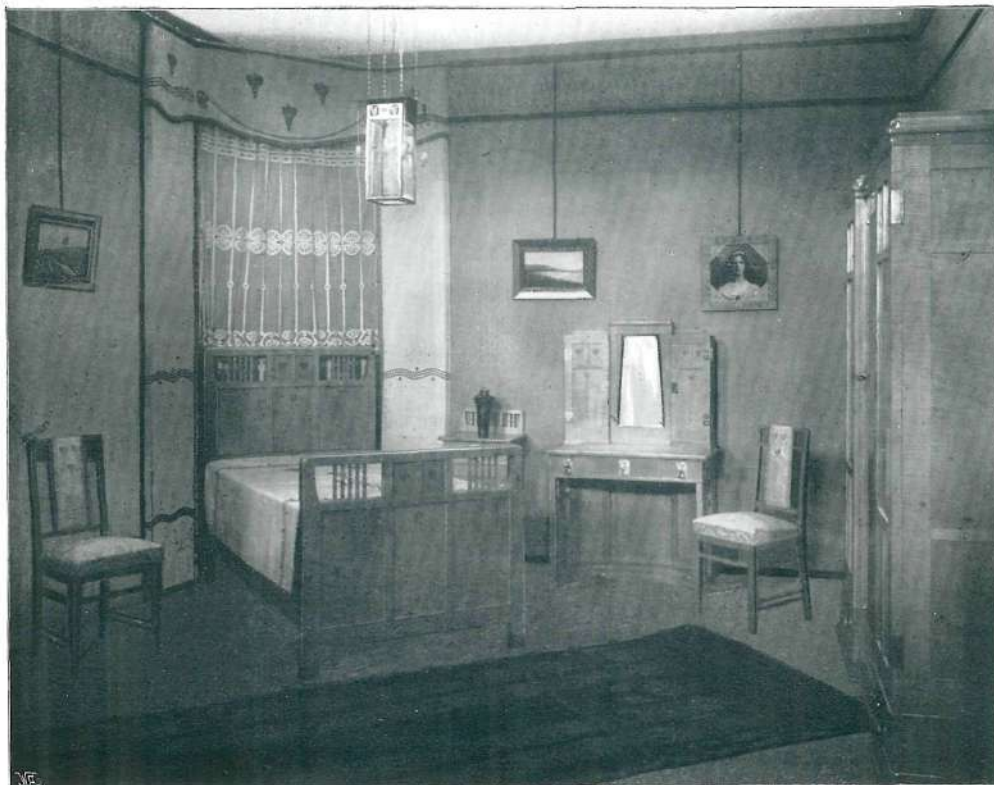
TERVEZTE JANKÓ GYULA
KÉSZÍTETTE LISINSZKY LAJOS, ARAD

IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS ARADON

CUKORKATARTÓK
TERVEZTE
WESSELY VILMOS

KÉSZÍTETTE
A BÉKÉSI ÁLL.
KOSÁRFONÓ-ISKOLA

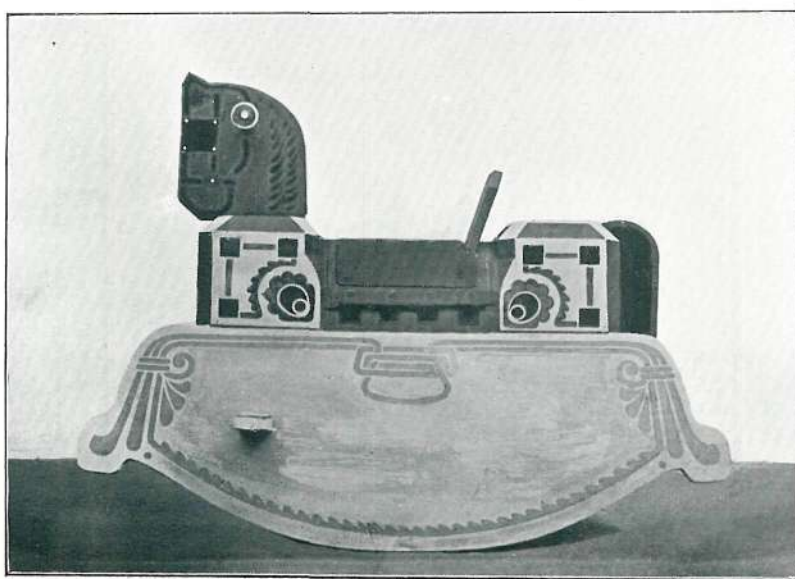
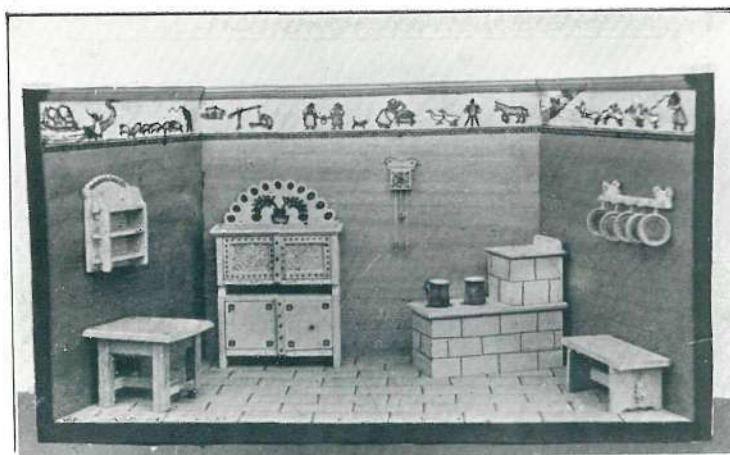

LEÁNYSZOBA

TERVEZTE REINHART KÁLMÁN
KÉSZÍTETTE REINHART FÜLÖP, ARAD

IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS ARADON

GYERMEKJÁTÉKOK

TERVEZTE WESSELY VILMOS
KÉSZÍTETTE WERTHER HUGÓ, BÉKÉSCSABA